

כשְׁת יָהוֹת

Commentum Rabbinicum,

De

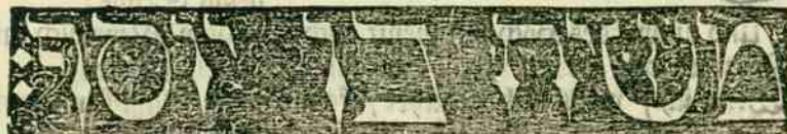
GEMINO MESSIA,

EXERCITIO ACADEMICO,

Detectum & examinatum:

Cujus Partem Priorem,

De

Benevolo Superiorum indultu, in Regio ad Auram

Athenæo,

P R A E S I D E

RECTORE MAGNIFICO,

M. JOHANNE HAARTMAN,

Phil. Theoret. Profess. Reg. & Ord.

Publico Eruditorum examini, qua par est

modestia, subjicit

CLEMENS HELIN,

Wex. Smol.

D. 12. m. Febr. A. MDCCXXXII.

loco, horisque consuetis.

ABOÆ, Exeud. Reg. Acad. Typ. Joh. Kiämpe.

An den
Wohl Ehrenwesten und Grossachtbaren Herrn /
Herr HINRICH SCHRÖDER,

Vornehmen Rauff-Man in Stockholm:
Meinem in die 6. Jahren gewesenen vielgeneigten Nutritio.

Sefällt die Dankbarkeit in ihrem Hirten kleide:
Begehrt des Tempels Schmuck auch schlechten Zeug
beym Seyde:
Und nimmt des Höchsten dlenst auch schlechten Beyrauch an:
So wird der Herr Patron den guten Willen schäzen,
Wenn ich, wie's sich gebührt, kein Ehren-Mahl kan setzen:
Es ist nicht wie ich will, es ist nur wie ich kan.

Doch hoffet dies mein Blatt, die Frucht ergeb'ner Sinnen,
Ein Auge voller Hold im Anblick zu gewinnen,
Das durch ein freundlichs Min' sagt, das es Ihm gefällt:
Alsdenn bin ich ans Ziel in so weit schon gekommen,
Wenn ich versichert bin, es gütig sen genommen,
Was ich aus Schuld und Pflicht Dir habe zugestellt.

Für all Gewogenheit, für all erzeugte Güte,
Wünsch' ich, der Herr dein Herz, und aantes Haus behüte!
Er sey Dein Heyl! Dein Schirm bey Wettern und Verdruss!
Er zieh' Dein Lebens garn in lang und Gilden Fäden!
Er zwinge Neyd und Hohn von Dir nur wohl zu reden!
Es gehe sehr betagt ins Grab der müde Fuß!!!
Meines Hochgeneigten Gönners und Herrn

Dienstgebener, Gehorsamster Dienst
Clemens Helin.

VIRO,

*Spectatissime fidei & integritatis,
NOBILISSIMO*

Dno. LAURENTIO ASCHLIN,
Ad Ordinum Regni Suio-Gothici Cellam Rationum
Quæstori Sollertissimo,
Avunculo & Patrono Æstumatissimo.

Admodum Reverendo atque Clarissimo Domino,
Mag. SAMUELI FLODIN,
Ecclesiarum Lomery- & Bæleryensium Pastori
Fidelissimo.
Avunculo & Euergetæ honoratissimo.

Viro Maxime conspicuo ac Prudentissimo,
D. JOHANNI Elieson FORSBERG,
Mercatori Stockholmiae laudatissimo,
Fautori & Amico Dilectissimo.

Viro spectatissimo ac Integerrimo,
Dno. PETRO HELIN Johansson,
Mercatori Stockholmensi Dexterimo,
Fratri suavissimo.

S. & Q.

Post varios casus, loca post diversa petita,
Contigit Auraicas tandem quoque visere Massas.
Hic Avis, hic Genitor, hic noster Avunculus olim
Pitrius, dochisque Choris ecce in vigilarunt.
Hic, licet ingenium longa rubigine lesum
Terpeat, & dignos nequeat producere fructus,
Atque per adversas sors nostra agitata procellas
Non sinat Illorum fausto vestigia gressu
Premere, nec pigeat totos contendere nervos,
Quas, quimus vires, modo eos qua parte sequamur.
Prodeat hoc Specimen, nota nostri prima laboris;
Est leve, quod fateor, nimis est simul exiguoisque,
Postulat id breve tempus, & est que curta supellex.
Sumite Fautores, nostro quoque sanguine juncti,
Mente serena, que sacrantur scripta pusilla hec
Nominaibus Vestris, pia sint ut pignora mentis.
Parva sed am pudeat pro magnis reddere d'na?
Non: animum gratum, potui que maxima, prebent.
Nam benefacta, meis imis infixi medullis,
Pectore sunt memori nullis abitura diebus.
Floreat ut Nomen, vigeat Sors vestra, Salusque,
Vitaque Nestoreos numeres feliciter annos
Sunt mea pro Vobis semper calidissima vota!
Permaneque lubens, dum spiritus hos regit artus,

Nominum Vestrorum.

Observantissimus cultor
Clemens Helin.

Tå

Herr CLEMENS HELIN,
Om Judarnas uppdiktade dubbla MESSIA,
i Åbo Academie första gången disputerade:
Utrude sin segnad i thesa rader,
thes trogne Ben och Zienare
Johan Elieson Forsberg.

U blinde Guda tröpp, tin Smorde är ju kommen:
Hwi wil tu lengre tå i fåseng wentan stå?
Han kom: Han återgick: Han kommer sidst til domen,
Tå får tu entlig se Then tu har stunget så:
Et Barn, en enda Son, en Konung utan like.
Han, född af Fadrens skjöt, är arsveing til Hans rike.

Du Himsens sälla Hår! Du Zions dyre Skare!
Som uti los och tro vår Smorda tjena fän,
I sén på Fadrens Hand vår Konung endast vara!
Then öfver Himmel, Jord och Zions rike rår.
MESSIÆ Fiende, tu afunds - folle Drake
Såg, til våt Smorda om tu funnit någon maka?

Gack Rabbi bort och se i Skriften ånnu mera!
Tag Mosis teckelse från tina ögon bort!
Låt hjertat skåras om! tro sedan icke flera;
Sn en MESSIAM, som nu kommer innan lore:
Neck laga at tu fins på Zions bgrnas lista,
Du eljest såkert skal till rum i Himlen mista!

Men

Men mer om thenna Sak, min Herrs hafwer skriswit
I thetta lärda werck, och grundelig bewist,
Hvad jordiskt tancke, fregd, som Juda barn har drifwit,
Alt twenne tro, och ei then enda HErrans Christ.
Jag önskar Ehr min Wen, alt godt för Edar möda,
Alt I MESSIAE Hjord med Andans spis må föda!!!

Stockholm den 17. Dec. 1731.

Til Auctoren.

På Jordens runda krek, och Lyckans trinna klot,
Man med stor undran ser, hur' månge ther mänd' fålas,
Alt the sitt ändemål må winna, mycket ålas,
Och fiska Lyckan opp med mång slags konstesnot.

En del, fast liten nog, alt thy, som fåfängt, flyr:
Sin upkomst, welgång, alt i HErrans hender steller,
Med flit och mōdo här sin Lycka werfwar heller,
Än utan fidrar straxt nå opp til Årans sky'r.

Therhos man wörda må Guds dolda Råd och Slut:
The förra för tu skjöt få segla, anclar kasta
I Lyckans fälla hamn, til Årans såte hasta:
Når theine lowar, wråks och motwind måst stå ut.

Et jordiskt sinne kan ej lösa thenna knut,
Ej doma rett ther om: Guds ord bör saken wisa:
Eher af Eu, liare Bror, har lärdt Guds under prisa,
Och taga med och mot af Hans Hand, utan prut.

Rett underligen Gud Zig, liare Bror, har fördt,
Sen wi tillsamman först vid Wexid Schola warit,
Dels ther i fforten År bå ondt och godt erfarit,
Har Lyckan sellan med Zig retta fävor fjördt.

Hvad Du i nitto År med mōdo har försökt,
Då Du först ned til Lund, til Stockholm sedan rest
Och Ubsala, men sidst nu wid the Lårdas nesste
I Åbo, Ditt förfuvt med vett och seder ökt,

Ej anstår röra om. Men hvad en grusig stöt
Din Lycka, samt med vår, tu År sen måste lida,
Olf Salig Farljärs död, än mond' i hjertat svida:
Vi sen wistbita fått mång svår och hårdar nöt.

Lete hade funnat flje, då alt så widrlat war,
At Eu, minn käre Bror, Din hug från Boken slagit:
En annan födokrok, tli större Lycka, tagit
I handen: hvilket jag, med flere, yrckat har.

Ia, Du har många' förslag och tilbud här försordt:
Men likwäl attat steds i tolamod Ditt sinne,
Dig nogt åt HErrans nåd: Dig legat har på minne
Då t löste Du din Gud, din Mor och Syston gjordt.

Nu HErren signe Dig! Din Lycka fremje Gud!
At Du med Lissens Ord må föda Christi Kyrkja!
At Du vårt Sorgehus må bli til hughnad, styrdia!
Och sidst för Lambsons Thron, må stå i helig strud,

Stockholm den 17.Decembr. 1732

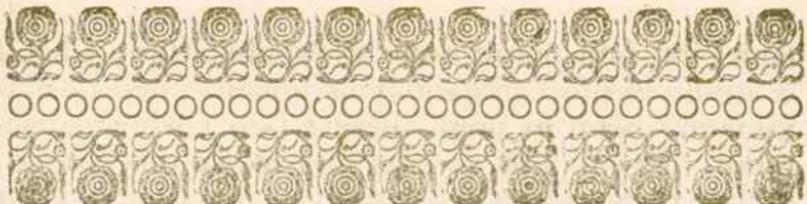
Eidem:

*Sic igitur revocant mihi gaudia pristina Musæ,
Murmure quas grato detinet Aura suo!
Bis denis annis (memini) nunc additur alter,
Quo primum cœpit tempore noster amor.*

Him

Hinc concors animus nobis eademque voluntas,
Ledere quam potuit nulla querela , fuit.
Titan hinc novies orbem lustravit, Heline,
Quo fuit in fatis, vivere me sine Te:
Consuetudine nunc veteri conceditur uti;
Savius hac nihil est, nil fuit ante mibi?
Ergone jam suboles, tam claro digna Parente,
In Boreæ statues hec monumenta locis;
Quod letentur eis, quæ quondam erexit **HELINUS**,
Tam probitatis , quam nobilis ingenii?
Sed fileam forte hoc: tenera est mea namque Thalia,
Carmina nec poterit scribere digna Tibi.
Saucius ut nuper luxisti morte Parentis,
Sum factus consors ipse doloris ego,
Sunt mihi nunc rursus communia jubila Tecum,
Scandere dum tentas mente alacri Cathedram.
Lirvam , quam Gemino Messiae dat Schola Rabbi,
Exuis ac laceras voce , manuque pia.
Atque ita dum retegis studiorum usumque sacrorum,
Artes ingenuas Te didicisse probas.
Gratulor ingenium Tibi , tantos gratulor ausus,
Ausus Te dignos, Aonioque jugo.
Fausta Tibi , cunctisque Tuis tot casibus actis,
Det, rogo, Messias, qui Deus est & Homo !!!

Petrus Folin,

CAPUT I.

PROOEMIALE.

§. I.

Euenimus vero Iesu Christo in eis quibus Matus in Iesu nominat nos
omnes per prophetam, evangelizans in seculum Iesu uero Iesu iustitiam regni a-
postoli Nazareti (a) cum Apostolis Andrea & Phi-
lippo ore profitetur, cordeque credit totus,
per gratiam Sp. Sancti, illuminatus Christianismus:
negat vero & omni nisu contradicere conatur uni-
versus ille, S: Stephano testante, σκληράχνης καὶ
τὴ καρδία ἀπειρτητοῦ Judaismus, qui S. Sancto semper
restitut (b). Hic enim limpidissimis S:æ S:æ fonti-
bus susque deque habitis, ex quibus tamen solis ve-
ritas haurienda est, impuras traditionum humana-
rum lacunas adiit, Doctorum suorum commenta
magis, quam genuinum sacrarum literarum sensum
sectando. Hinc fides totaque Judæorum religio, si-
c ut auctoritate non amplius nititur divina, sed mi-
ra saepius mendacia, merasque sapientum fabulas

A

sapit

sapit; ita non potuit non tot Prophetarum, Christi & Apostolorum castigationibus ansam præbere maximam. Nam ut olim, Isräele Deo fideliter adhærente, legem ejus ac præcepta sedulo observando, omnes terræ gentes sapientiam illius testimonio suo probarent, summisque efferrent laudibus, dicendo: (א) חַדְרֵל הָהָר וּבְנֵי חַדְרֵל הָהָר ita postmodum, cum Doctores recederent a via, & multos in legem impingere facerent, vanitatis argui incepit vox ista: (ב) אֲחֹתָנוּ וְתוֹרָתָה אֲחֹתָנוּ חַדְרֵל הָהָר squide mādata Dei per traditiones ipsorum irrita redderentur, Deum frustra coluerunt, cum præter mandata hominum non docuerint quidquam. Quæ κακοδοξία etiamnum ab hodiernis Judæis amplexa, non reverenti tantum foveatur sinu; verum contumacia etiam, blasphemia, variis demum & adhuc gravioribus cumulatur erroribus, ut in apertam pertinacemque αποστασιαν universam eorum doctrinam reflexam esse, oppido agpareat. Dubitandum itaque non est, quin Deus T. O. M., justissima impulsus caussa quam eis, per Mosen & Prophetas, minatus est pœnam jam dudum impleverit, vecordia nimirum, cœcitate, animorumque rabie adeo magna eos percutiendo, ut tempore vel meridianio, non aliter ac cœci, in tenebris palpent. Quid exinde nimio plus manifestum est, cum non solum verbum Dei misero pervertant modo, id contra omnem omnino rationem interpretando: sed etiam Deo factore suo deserto,

3

rupeque salutis sua (e) יְשִׁיעָתִי וְ vilipensa, contra omnes de vero & genuino mundi Messia patafactas prophetias, *geminum* sibi ipsis fingant *Messiam*, nullis præ ceteris Iudaicarum piis regibus gavisurum prærogativis, nisi quod amborum horum auxilio ductuve, omnium omnino hostium, tam Christianorum quam Gentilium, vim fractam iri, se vero iis superiores factos, optata quiete, vitaque paradisia-
ca beatiori fruituros, pertinaciter credant.

(a) *Job. I. 42, 46.* (b) *Aet. VII. 51.* (c) *Deut. IV. 6.* (d) *Jer. VIII. 8.* (e) *Deut. XXXII. 15.*

§. II.

DUplici potissimum caufsa, cur *geminum* sibi finxerint *Messiam*, moti sunt Rabbini. Nam primo duplex quoniam status *Messiae* in scripturis adscribitur, ratione cuius nunc tanquam pauper, variis afflictionum generibus excipiendus, tandemque misera periturus morte; nunc iterum tanquam præclarus, potens, valdeque exaltatus introducitur: paradoxon hoc sapere ipsis visum est, uni, eidemque personæ tam diversum, contrarium ac inter se quam maxime pugnantem tribuere statum. Unde Rabbi Don Isaac Abarbenel, ιωλύχεαφθ ille, ac multis libris editis, celeberrimus Judæorum Doctor, cuius scripta faciunt maxumi, negat caput *Ezrae* LIII. de *Messia* filio Davidis esse intelligendum, quod quæ

inibi habentur, in Messiam' illum minime quadrent: cujus verba, et si sunt prolixia satis, hec tamen e re fore existimo, si plena afferantur. קְנַת אֵין יָמֶר עַלְיוֹן
 אֲפִי חַלּוֹן חָוָת נְשָׂא וְמְכָאוּבִינוּ סְכָלָס וְאַנְחָנוּ
 חַשְׁבָּנוּ הַגּוֹעַ מִזְכָּה אֱלֹהִים וּמִזְכָּה כִּי וְהִיא מֶלֶךְ אָדוֹן
 וְיָהִיא נְגּוֹעַ מִזְכָּה כִּי כִּי אֲפִי צְרוֹק וּנְיִשְׂאָה וְאֲפִי
 אֲפִי כִּן יָמֶר עַלְיוֹן וְבְחֻבוֹתָו נְרֹפָא לְנוּ וְהַשְּׁם הַפְּגִיעָה
 בְּנָאָת עַזְן כְּלָנוּ וְשָׁאָר הַפְּסָקוּס שְׁמוּרָת שְׁחִיאָה וְקַבֵּל
 וְסּוּוֹן וְמִתְּתַחְ בְּעֵבֶר תְּרָאָרֶל גַּסְט וְקַשָּׁה לְפָרֵשׁ עַלְיוֹן
 מַעַזְר וּמַטְשָׁפֵט לִיקְחָה וְאַתְּ דָרְרוּ מִי וְשָׁחוֹחַ כִּי גְּזֹרָה מְאָרָא
 חַיִּים כִּי מְשִׁיחָה כִּן רֹודֵה וְהִיא כְּדוֹהָעָזָר וּמַשְּׁפֵט אֶכְלָל לֹא
 וְלֹקֵחַ מְמָנוֹ וְגַם לֹא וְהִיא נְגַזַּר מְאָרָא חַיִּים ט שְׁטִיטָלוֹן
 (א): Eandem de Messia hoc καὶ ἔχοντες sic dicto fo-
 vet sententiam R. Bechai, quod δέροιται וְהַדָּר (ב). Hinc satis patet, quam altas in animis
 Iudeorum egerit radices persuasio de imcompatibilitate
 Messiae: quod etiam ex Euangelio S. Johannis disce-
 re licet, ubi Servatori nostro hoc ipsum objecerunt,
 dicentes: οὐκεῖσθαι τὸν Ιησούν μένει εἰς
 γὸν αἰώνα· καὶ πῶς σὺ λέγεις, οὐπεῖδεν οὐψωθῆναι γὸν εἰς γὸν αἰώ-
 ντεώπει; γὶς ἐξιστῆσος οὐδὲ γὸν αἰώντεώπει; (ג). Christiani ve-
 ro ex ipsa S:a S:a edocti, & eventu optimo magi-
 stro plus satis confirmati, obsecratam vanamque
 hanc eorum persuasionem & hypothesisin esse omni-
 no norunt: Messiam illum verum, filium Davidis,
 πατρὸν fuisse firmiter credentes. Unde etiam Justinus
 Martyr Tryphoni Iudeo idem jam olim in Dia-
 logo respondit: οὐχιτός dicens, προεφήτευθεν μέλλει εἰ-

υπαγεται, καὶ λιθοῖς κέρατοισι, καὶ ἔδοξοι μετὰ τὴν πρωτην αὐτὸν παρεγενόνται, εἰς τὸ παντοῖο φαινεθει κεκένυτο.

(a) Comment: in Propb. min. fol. 78. c. 4. (b) com. in Leg. fol. 21. c. 1. (c) Job. XII. 34.

§. III.

Alteram vero caussam, cur *geminum* sibi fabricarint *Messiam* recutitorum magistri, idem R. Abarbenel apertis indicat verbis, dicendo. שוכנו תוצרי לפרש כל זה על ושו מושיעם שנחתה ווואוי להרים מכשול מוך עמי בפירוש הכהות על חוץ ההיא (a): Ingenua hac confessione testari voluit Rabbinus, se, contribulum suorum more, non tam simplici ex ignorantia, quam corde potius obfirmato, animoque altissimo fastu turgido, hanc exorsum esse telam, ut ejusmodi interpretationes prophetarum contexeret, quae Christianorum essent oppositæ fidei sententiæque: non animadvertens se eo ipso nulli, nisi sacro textui sacrilegas inferre manus. Odio enim, quo plus civili Christianos prolequuntur sunt Judæi, & præjudiciis nimis occupati, parum sani in explicatione locorum de *Messia* agentium in medium proferre potuerunt: cum id semper omni nisu sint conati, ut vim adversariorum vel declinarent, vel in ludibria verterent, adeoque, in angustias redacti, non minimi ipsis visum est momenti, effugium querere quodlibet. Quasi id sibi satis elie

esse senterint ad redarguendos Christianos, dum modo aliquid, cujuscunque id demum esset valoris, doctrinæ eorundem objicerent.

(a) *comment. in Prop̄. min. fol. 293. c. 1. circ. fin.*

§. IV.

ATque hinc factum est, ut *geminum* sibi ipsis polliciti sint, & Christianis, invitatis licet & renuentibus, obtrudere studuerint *Messiam*: quorum alterum Ephraimo oriundum, מESSIAH בָּנֵי JOSEPH *Messiam filium Josephi* nominant, qui utut vir pauper & simplex, belli tamen gerendi peritissimus, in prælio tandem violenta occumbet morte. Alter vero, מESSIAS בָּנֵי DAVID *Messias filius Davidis Majestatis* splendore, Regio flemmate, belli pacisque artibus clarissimus, *Messias* ille genuinus, & verus Israëlis hospitator est nuncupandus. *Huic* ea scripturæ loca, in quibus mysterium exaltationis: *Illi* vero ea applicant tribuuntque dicta, in quibus mysterium exinanitionis statut, & passionis *Messiae* nostri continentur. Sic *geminum* *Messiae* statum separantes, id duobus affinxerunt *Messiis*, quod ad unicum nostrum Mediatorem, ut Deum-Hominem, revera pertinet: in quem diverso tempore & diverso respectu, quadrant diversa prædicata.

§. V.

GEminum hunc cerebelli Judaici foetum e scriptis Rabbinorum eruere, inq; lucem publicam pro-

producere, productum etiam, qvoad fieri potuerit,
a scetore sorditieque sua, ipsis mihi aquam cum
finegmate nonnunquam præbentibus, purgatum red-
dere, mihi quidem summis antea fuit in deliciis:
verum nimiis sumtibus, librorum=que, præci-
pue Rabbinorum penuria circumscriptus, id tantum
in præsentiarum effectum dare adnitar, ut ea, quæ
circa amplissimam hancce materiam notatu viden-
tur dignissima, brevissimis describantur lineis. Pro-
be sciens mearum nec virium neque facultatum es-
se, omnia, quæ ad præsentem conducere possunt
rem, prolixiori prosequi stilo. Interea L. B. enixe
rogatum cupio, dignetur conatus hosce innocuos,
qua solet humanitate, æqui bonique consulere, in-
que meliorem interpretari partem: memor dicti il-
lius Ebræorum: תְּאַזֵּה כִּשְׁבָתָה רֹאשׁוֹ: quod vel
intentio & conatus saltem boni operis, pro ipso so-
leat haberi opere. Qua in re, si me voti fecerit
compotem, de qvo mihi gratulari possim, habeo la-
tis.

CAP. SECUNDUM, *De Messia filio Josephi.*

§. I.

Primam hujus Messiae mentionem, nisi valde fal-
lor, fecerunt auctores recentioris Talmudis
par-

partis, quæ sub Gemaræ nomine venit, in Massecheth Succa, quorum verba posthac §. VI. sunt citanda: unde, sine dubio, Thargumista ille Hagiographorū sequioris seculi, in Cant. IV. 5. VII. 3. hausit quidquid de duplice commentatus est Messia, scribendo: תְּרוּן פָּרוֹיִקְרַךְ מִשְׁתַּח בֶּן רֹר וּמְפַרְקֵךְ מִשְׁתַּח בֶּן אַפְרִיכָּה: Horum vestigia non pauci recentiorum Judæorum scriptores sequuti sunt, quibus hoc commentum adeo arrisit, ut pro aris tanquam & focis certantes, idem acriter conati sint defendere, omnem moventes lapidem, ut se aliosque de hocce Messia redderent certiores. Pseudo Messiæ hujus natus e familia Patriarchæ Josephi, speciatim vero e tribu Ephraim repeti volunt commenti istius compilatores: ab utroque igitur nomen trahens illis promiscue *Messias ben Joseph*. & *Messias ben Ephraim* dicitur, ut ab altero illo Messia ben David eo melius discernatur, qvi ben Jehuda etiam audit. Nomen vero, quo ut proprio est vocandus, huic Messiæ dum imposuere Rabbini, Nehemiah scil., quem futurum volunt Husielis cuiusdam filium ex tribu Ephraim, ut Cl. Buxtorfius, ex libro אֲבָקַת וּכְלָה reffert (b).

(a) Cit. a Cl. Buxtorf. Lex. Talm. Rabb. p. m. 1272. (b) in Synag. Jud. cap. L. p. m. 725. edit. IV. A:o 1680.

§. II.

Appentum Messiæ ben Joseph. idem R. Abarbenel, ut ceteros taceam, ex Ezech XXXVII, 16, 19. &c.

&c. evincere fategit: ubi Deus T. O. M. promittit
 te accepturum אָתָּה עַז וְסִפְר אֶפְרַיִם — אשר בָּיוֹד אֶפְרַיִם — cum tri-
 bubus Israeli sociis ejus, & compositurum has conjunctas il-
 li effecturumque eos עַז אֶחָד יְהוָה אֶת עַז, ut sint u-
 num in manu ejus: inde colligi omnino vult שְׁכִילוּ
 (a): וְתִאֵחֶדוּ וְוּדְבֻקּוּ הַחַת מִמְשָׁלַת מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף adeo
 ut omnibus sic conjunctis, sibique invicem cohærenti-
 bus familiis sub Messia hujus filii Jotephi dominio,
Rex vel Messias ben David postmodum sit ipsis omnibus
unicus Pastor & Princeps in seculum. Verba vero illa,
 e textu prophetico allata, nihil præ se aliud ferunt,
 quam fore, ut lignum Jósephi, vel X Tribus re-
 gnumque Israélis, & lignum vel Tribus Jehuda cum-
 que illa Benjamin, quæ antea erant divisæ, in unum
 iterum coalescerent populum, nec duæ amplius es-
 sent gentes, neque in duo deinceps distinguerentur
 regna; quod quidem sub Persarum Rege Cyro, qui
 finem captivitati Babylonicæ imposuit, quoad par-
 tem esse factum, sacra testatur historia (b). Præter-
 ea cuivis sacrum textum adcuratori insipienti o-
 culo, sole patescit clarius, ne hilum quidem de spe-
 ciali quodam subiecto, multo minus de Messia filio
 Jósephi, sed in genere de tribubus Jósephi, Israeli
 & Judæ sub Templo secundo & Novo fœdere redu-
 niendis, Prophetam esse locutum. Peculiarem ita-
 que Messiam, e Tribu Ephraim oriundum, R. A-
 barbenel æque frivole ex citato probat loco, atque
 R. Salomon ex Esaïe XI. 13. sensum prophetiæ de-

torquendo, statuere conatur, inter Messiam filium Davidis & Messiam filium Josephi nullam fore emulationem, dicendo : משיח בן רור ומשיח בן יווסף לא יקנאו זה בזו (a) : Cum textus de gemini Judæ Israelisque regni amica reconciliatione & redunitione ibi agat, quæ duo regna se intestino semper prosequi solebant odio.

(a) *Maschm. Jesch*, p. 47. c. 4. (b) conf. *Ezr. I. 2.* &c.
(c) comment. in loc. cit.

§. III.

Qualitatem Messie hujus moralem, vitæq; sanctimoniam summo commendare conantur studio, e-jusdem commenti auctores Rabbini: quippe qui erga Deum *pius*, erga proximum *justus*, adeoque in & per se summe erit *perfectus*, ut vel Davidi in hisce nullus cedat, idem testante scriptura scilicet (a). Ex qua pro ficitio suo Messia filio Josephi inepte prorsus allegant locum Zach. XII. 8. Ubi notandum, sive ז' הנטול moraliter pro peccante, ut R. Isaac Arama (b) & quidam Christianorum explicant, sive Physice, pro infirmo ac debili qui succumbit, ut R. Dav. Kimchi (c) R. Salomon b. Melech (d) Paraphr. Chaldaeus (e) LXX. Interpp. (f) B. D. Gezelius (g) Joh. Frischmuth (h) aliique illud acceperunt, huic tamen Messiae nullo prorsus modo est applicandum: cum non de uno aliquo & singulari subiecto, eoque, ut R. Abarbenel (i) vult, interituro, sed de pluribus Pro-

Prophetæ sermo hic sit. Nec fesiori conatu idem R. Abarbenel, pietatem sanctitatemque Messiæ filii Josephi deprædicans¹, omnibus persuadere fategit, Deum, harum ejusdem virtutum intuitu, dignatum esse ipsum רְנוּ וְגַבֵּר אָטוֹת pastorem & virum socium suum (k) appellare. Quod elogium, si cum aliis scripturæ locis rite conferatur, nulli nisi Christo, vero mundi Messiæ competere potest. Id tamen nemini Judæorum dubium movebit vel παράδοξον videbitur, si adcurate satis consideraverint, eundem hunc Messiam regia quidem dignitate sublimem, non Israëlitis tantum, aut decem illis tribubus, sed duabus etiam reliquis, verbo, universæ genti esse imperaturum. Quippe qui imperii istius fastigium non proprio adscendet ausu; sed omnium stipatus suffragiis optimo id obtinebit jure (l). Unde R. Abarbenel, inter alia perplurima, tali eum dignatur honoris encomio: חֹא וְחִיחָא אֹישׁ גָּבוֹר חֹל מִשְׁבֵּט יוֹסֵף וְיוֹהָיֶן שֵׁר (m) צָבָא הַשְׁׂכִינָה בְּאֹתָה מְלָחְמָה וְגֹזֵן Plura de eximiis Messiæ hujus qualitatibus ex scriptis Rabbinorum, testimonia, obstante summa temporis & paginarum angustia, proferre supersedemus,

(a) conf. Abarb. comm. in Zæb. XII. & Maschm. Jesch. f. 74. c. 1. l. 22. (b) comment. in Pentateuch. f. 164. c. 2. (c) a R. Abarben. loc. cit. allegatus (d) in lib. Michel Josephi. ad h. l. qui גַּלְוַת חַתְּגָבָרוֹת וּרְפֵי הַכְּחָדָשׁ בְּכָשֵׁל per explicat. (e) qui idem per שְׁלָמָה (f) per אֲדֹנָיָנִים reddiderunt.

(e) qui spiritualiter hunc explicat locum, then ther swag
 är ibland them på then dagen &c. adque tempus N. T.
 applicat. (h) in tempora Maccabaeorum hoc dictum quadra-
 re afferit. conf. Diss. de Messia confiso, C. 1, §. 5. (i) com.
 in b. l. (k) it. in Zach. XIII. 7. (l) conf. Cl. Buxtorf. Syn.
 Jud. L. c. it. R. Abarb. in Ezech. XXXVII. Masch. Jesch. f.
 47. c. 3. & 4. Aben Esra in Zach. IX. 9. &c. (m) Comm. in
 Zach. XII.

§. IV.

Inter *actiones publicas*, quas fictitio huic Messiae fi-
 lio Josephi tribuunt Rabbini, haec nobis praeципue
 describendae considerandaeque veniunt: 1. quod *initi-
 um קבוץ כלויות congregationis captivorum* ubique Judæ-
 orum & Israélitarum sibi ipsis ab illo blande promit-
 tant: idem ex libello eorum supra citato *אכנת ווכל* referente Cl. Buxtorfio (a). 2. Quod *Templi tertii*, in
 quod omnium sunt directa vota, *Hierosolymis funda-
 menta* jacturus, idque e cineribus iterum sit suscitatu-
 rus: quapropter in sacris vocatus etiam fit *וְתִי arti-
 seu opifex* (b), ut sibi quidem persuadere volunt Ma-
 gistri in *Massecheth Succa* (c). Hac sine dubio ipse
 seductus R. Aben Esra, *Angelum illum*, quem Deus Mal:
 III. v. i. *promisit se missurum*, qui viam ante Dominum *Angelum*
foederis expediret, per *Messiam ben Joseph* est interpretatus,
 simul ad subsequuturum *Messiam filium Davidis respi-
 ciens*, qui repente in *Templum suum*, cuius funda-
 menta prior ille jam jecerat, *veniret*: cuius verba
 sic

חנני שילוח מלאלי ותכן להזרתו משוח ב' ווֹסֶף | נפְלָגָה
 חאַרְוֹן הוּא חֲכָבָר הָוּא מְלָאֵךְ הַכְּרִית טַהַרְעַט | נפְלָגָה
 (d): Omnes quidem Rabbini in eo consentiunt per
 Dominum & Angelum fœderis significari Messiam
 ben David: sed quis iste Angelus sit, quem Propheta
 pollicetur Messiam hunc præcessurum esse, ver-
 bis dici haud potest, quantopere divinando disside-
 ant. Nos vero Dei gratia rectius informati, præ-
 eunte scriptura N. T. certo statuimus, Angelum
 hunc paraturum glorioſo illi Angelo fœderis h. e.
 Messiae viam, esse præcurſorem Christi, Johannem
 Baptistam. Ne insuper nimis erimus prolixiores in
 excipiendis & refutandis Rabbinorum argumentis
 quam maxime frivolis, quibus Christianos de recol-
 lectione sua sub hocce Messia, deque Templi re-
 ædificatione & ejusmodi aliis, certiores facere stu-
 dent, cum hæc omnia ad Messiam b. David plerique
 omnes referant, eadem alteri Disquisitionis hujus
 parti, si Deo placuerit, recitanda exutiendaque relin-
 quimus.

(a) *Syn. Jud. c. L. p. m. 725.* (b) *Zach. II. 3.* (c) *c. V. f.*
§2. p. 2. lin. 13. a fin. conf. etiam Gloss. ad l. c. quem allegan-
runt R. D. Kimchi, R. Salomon & R. Abarb. ad loc. cit. (d)
comment. ad b. l.

§. V.

MEssias filius Josephi 3. bella quoque, eaque non
 pauca contra Israëlitarum hostes Christianos geret:
 quod

quod præcipuum officii ejusdem *χειρίσεων* fore censem
Judæi. Id namque ipsum in causa unice est, quod JEsum Nazarenum, verum noluerunt agnoscere Mes-
siam, Christianis in os sc̄epissime objicentes *אֵרֶה מַלְכִים יְשׁוּ וְאֵרֶת נָצָר* (a) Sic
nocentissimis occupati præjudiciis, magna sacri tex-
tus injuria, Messiam non *μετέληπτον θεόν καὶ αὐθεόπικον* (b)
qui caput serpentis contereret (c); sed Regem quendam
pugnacissimum, qui armis decertaret, omnesque
terræ gentes sub populi Judaici imperium redigeret,
somniauit: qualem cum prisca Judæorum male cre-
dedit ætas, etiam frustra exspectat postera. Impri-
mis vero celebre illud Iudaicarum, hoc Messia Du-
ce, cum *Gogo & Magogo*, cumque *Armillio* quodam
Christianorum Principe vel Deo (d) fingitur bellum.
De quibus omnibus varias licet & clarissimas repor-
taturus sit viatorias Messias b. Joseph: tandem ta-
men, nec fortuito, nec quasi minus se gerens forti-
ter, nec ob debilitatem corporis vel peccatum quo-
dam patratum modo; sed certo Dei decreto ac con-
filio, ne hic perpetua vivendi facultate & conti-
nua victoriæ gloria polleat, quibus alter ille Messias
b. David solus sit beatus, *in prælio cum Armillo* fato suo
cedendo occumbet. Qua de re consuli meretur Cl. Bux-
torius (e), qui curiositati B. L. pluribus satis faciet.
Quin etiam a se suisque omnem mortis boni hujus
Messiae culpam amolitam cupiunt Rabbini, ac si Ju-
dæorum vel malitia vel negligentia tantum accitum
esset

esset infortunium. Rabbi vero Abarbenel, quomodo animum huc illucque prodiit vacillantem, notatu videtur dignissimum: hic enim, quem antea prolixo & fluente narravit stilo, non ob debilitatem vel peccatum moriturum, quem etiam omnium dixit stipatum suffragiis Israëlitarum futurum Ducem, eundem postea quasi coronam regni proprio summisset ausu, ideoque miserrima hac afficiendum morte commemorat, Israëlitas hunc in modum locuturos introducens: הָלָא עַל כֵּן קָרְבָּנָה הַמֶּלֶךְ בְּזִוְתָּה מִשְׁבַּט אֶפְרוּם נְהֻרָגִי וְלֹעֲזָן יְשֻׁבוֹן וּוְלֹקַשׁוּ אֶת הַשְׁמָן (f): אֶל חִוּחָת וְאֶת רְוֹצְחָלָן Ita, quæ eorum mala est causa, efficit, ut nuspiam inveniant, ubi pedem tuto figant, sed desultoria quadam levitate nunc huc nunc illuc incerti agantur: cujus inconstantia R. Abarbenel, qui reliquis Rabbinis & doctor & sagacior habetur, hic satis luculentum præbet exemplum.

(a) R. D. Kimchi in resp. adv. Christ. Ps. CX. subnexis (b) I. Thim. 1. 5. (c) Gen. III. 15. (d) conf. Buxt. I. c. 5 lex. Talm. p. m. 221. (e) Syn. Jud. I. c. (f) Masebms. Jesch. p. 70.

§. VI.

Sic de gravissimis futuro tempore bellis & tristissimo, sub ipso licet Duce Messia b. Joseph., statu sibi metuunt Judæi: quem, cum gloria ac dignitate regia brevi admodum tempore eminuerit, mox violenta periturum morte augurantur. Hinc variis pres-
ū

si angustiis, miserrimeque afflitti Iudæi, cædem opti-
mi hujus Messie amaro deploraturi sunt luctu, singuli singu-
larum Tribuum utriusque sexus fæse in lacrimas effusuri,
suo olim Regi ac Messie ultimos exhibituri honores: utpote
de hoc luctu prædictum putant Zach. XII, 10. seqq.
quem locum in libro Masecheth Succa sic interpretan-
tur Magistri Rabbini: חָי הַסְּפָרָה מֵאִי עַבְדוֹתֶיהָ
פְּלִיגִי כְּבָחָרְכִי וּוֹסְטִי וּוּבְנִן חָדָר אָמָר עַל מָשִׁיחָ בֶּן וּסְפָרָה
שְׁנָהָרָג וּחוּר אָמָר עַל וְצַר חָרָע שְׁנָהָרָג בְּשָׁלְמָה לִמְאָן
רָאָמָר עַל מָשִׁיחָ בֶּן יוֹסֵף שְׁנָהָרָג חִוּנוּ לְכַתֵּב הַבִּיטָּוֹ
(a) אֲלֹת אֲשֶׁר רָקְרוֹ וּסְפָרָו עַל וּוּגָו; Cui interpre-
tationi, imaginarii hujus Messiae b. Joseph acerimus
propugnator R. Abarbenel non album tantum addidit
calculum, verum dilucidius etiam Israëlitarum super
morte ejusdem querelas & lamentationes explicare
est conatus (b). Cujus verba longiori nimis circum-
scripta anfractu heic allegarem, si paginarum per-
mitteret numerus, simulque Rabbinum hunc ex pro-
priis suis verbis refellerem, quomodo suo se jugulat
gladio ostendendo, siquidem, quod tot familiæ nunc
ob mortuos suos in genere, nunc propter maximas
illo tempore angustias, nunc ob Messiam b. Joseph in
prælio imperfectum, nunc denique ob singularis cu-
jusdam, qui majoris est habendus pretii, mortem,
maximum & incredibilem præ se laturæ sint mœ-
rorem, vacillante differit calamo. Eandem super
hunc locum etiam cecinit cantilenam R. Aben Esra,
kaud meliori ductus vena, textum ita est interpreta-
tus,

tus, ac si ad Deum respicerent Judæi omnesque gentes, vi-
 suri, quomodo de cede Messie b. Joseph ab hostibus ultiōem
 sumet gravissimam: quem suum Messiam flebili profe-
 quuturi sunt luctu, non secus ac qui unigenitum de-
 plorat (c). Verum non vident neque intelligunt ob-
 cœcati Judæi mysterium redemptionis nostræ per
 Messiam JESUM, quomodo Dei in carne manifestati
 latus, dum cruci affixus penderet, lancea perfodi,
 secundum hoc vaticinium, debuerit: sicuti ἀνόπτης
 ipse Johannes testatur esse factum ἡνὶ γεωφή πληρωθῆ,
 λέγουσιν Ἀφολαι εἰς ὁν ἐξεκείνου (d). Nempe intuebuntur
 eum sincera pœnitentia & fide, convertentes se πρὸς
 τὸν δεκτὸν Ἰησοῦν, ἢ καὶ ἄγνοιαν απέκειναν (e). Illi vero,
 qui Spiritui gratiæ pertinaciter resistunt, nolentes a
 peccatis resipiscere, & gratiam Dei in Christo fide
 amplecti, hi respiciunt ad eum, quem transfixe-
 runt, volentes nolentes, quando omnibus in no-
 vissimo die venturus est conspicuus (f); Sicut etiam
 Poëta quidam eleganter cecinit:

Tunc trepidi adspicient clavos transfixa trabali
 Brachia & invidia tot documenta sue,
 Transfixumque latus, quod militis hauserat hasta,
 Ultoremque tremet gens scelerata Deum.

(a) in Falkuth. fol. 52. p. 1. l. 6. &c. gloss. ad b. l. (b) in
 Zach. XII. 10. conf. Maschm. Jesch. f. 74. c. 1. it. Abk. Rich.
 p. 503. (c) ad b. l. (d) c. XIX. 36. 37. (e) act. III. 15. 17. (f)
 Apoc. I. 7.

§. VII.

Messa hocce b. Joseph intelici sic omne demorato, corpus ejus exanime statim sub porta Hierosolymitana, vel quidem apud S. Patriarchas a sanctis Angelis est reconendum, usque dum Messias ille alter filius Davidis venerit: qui post dies XLV. ex inflatu Tubæ Michaelis Archangeli, una cum Propheta Elia se manifestabit, antecessorem Messiam in vitam revocaturus, omnes etiam Israëlitas a mortuis resuscitaturus (a). A quo καὶ ἐξων sic dicto Messia aureos nescio quos non sibi pollicentur montes, putantes se in universum omnes lautissimo nec non splendidissimo exceptum iri convivio, inque terra sua Canaan melle lacteque fluente, vitam acturos ex omni parte beatam, immo paradisiaca feliciorem. De quibus omnibus posthac, V.D. cum specialius de Messia b. David scripsierimus, agendum.

(a) conf Cl. Buxtorf: syn. Jud. I. c.

§. VIII.

Atque sic, favente Deo, Rabbinorum quorundam de Messia ben Joseph commentum, ut illud, non tam ex Scriptura, quam proprio ortum fictumque cerebello tradiderunt, quoad fieri potuit, brevissime explicuimus & ubi necessum refutavimus. Quod tamen, si cum sinceriorum paullò Judæorum & antiquiorum temporum documentis conferatur, vel suspectum redi,

di, vel nauci ab ipsis fieri, vel etiam prorsus rejici
ac pro meritis haberi fabulis liquido apparet. Exem-
pli loco eos tantum in scenam producere lubet, quo-
rum pariter & eruditio & auctoritas apud Judæos
non minimi æstimantur pretii. R. David Kimchi
elegantissimus ille Judæorum scriptor, et si Christianis
nihil concessit magis, quam Abarbenel aliquique,
nullibi tamen commento huic de Messia ben Joseph
calculum addidisse suum deprehenditur: quin potius
glossas Rabbinorum rariuscule allegans, quid de e-
orum secta tenserit, haud obscure hisce profitetur
verbis: רְבוּתֵינוּ זֶל פִּירְשׁוּ עַל מָשִׁיחַ בָּנֵי יוֹסֵף שִׁיחָגָן בְּטַלְחַתָּה וְתַמָּה אֲנִי לְפִי פּוֹרֶשׁ אַיִן סְתָמוּ וְלֹא
(^a) R. Moses bar Majmon, magnum illud lumen perfecte sapiens, totius Talmudis epitome-
mator adcuratissimus, et si is gemini quoque Messiae memi-
nerit, unius Davidis Regis, alterius vero ex posteris ipsius,
Messiae זֶלֶל εἰρωνί sic dicti (^b) nullam tamen in scri-
ptis suis Messiae cujusdam ben Joseph fecit mentio-
nen: quin pro hæreticis pronuntiat omnes, qui ali-
unde, quam e solo Davidis semine, Messiam præsto-
lantur (^c). Rabbi denique Menasse ben Israël ex re-
centioribus raræ eruditionis laude celebris vir, pri-
scorum illam quorundam παράδοσιν de Messia ben Joseph,
inter gentis suæ ad fingendum paratæ menda-
cia, monstro haud dissimillima, rejicit, scribens: An-
tiquos sibi imaginatos esse, Messiam b. Joseph. ante M. b.
D. Duceum ac principem populi fore (^d).

(a) comm. in Zach XIII. (b) Halich. Melachim. C. XI. & Nobil. Dno Peringer. Ups. edit. p. m. 3. 4. (c) art. fid. fundam. 12. (d) de resurr. mort. lib. III. c. 5.

§. IX.

NON tamen inficias eundum est, antiquissimos Ju-
dæorum Doctores, cum Messiæ ben. David va-
ria dolorum, afflictionum eruciatumque tribuerint
genera, quæ ad expianda omnium peccata, in se
susciperet, eundem etiam summa animi reverentia
b. Ephraim appellavisse, ipsius Dei effato (a) nixi: quo
eum nomine a Deo insignitum putarunt, utpote in
angustiis consolationes admittentem, & promissio-
nem de gloria passionem fecitura accipientem: Sic-
ut hujus antiquitatis rudera ac monumenta e Jal-
kut (b) & Pesichta Rabb. excerpta legi possunt in
consensu antiquitatis Judaicæ cum explicationibus
Christianorum super locum Jer. XXIII. 5. 6. Celeb.
D. Esdræ Edzardi, p. 1. 2. 3. 4. Quapropter etiam gra-
ves, iique Celeberrimi ex Nostratibus dantur au-
tores, qui statuere non dubitarunt, antiquiores Ju-
dæos, parabolico dicendi genere valde delestatos, sub
hocce de gemino Messia, involucro, nihil aliud in-
tellectum voluisse, quam duplicem unius Messiæ no-
stri statum & adventum (c): quos itaque & Messiam
b. Ephraim & Messiam ben David pro uno, eodemq;
habuisse Messia verosimile omnino videtur. Quibus
eo lubentius esse accedendum, opinor, quo magis,

ut

ut supra notatum est, constat Rabbinos sequiorum temporum, sensum Antiquorum satis distincte haud percipientes, vel caligine præoccupatarum, de regno Messiae mundano, opinionum obfuscatos, vel etiam libidine Christianis quidquid contradicendi, cuiuscunque id demum esset momenti, abreptos, a majorum deflexisse sententiis. Unde quod iana primum fide de uno creditum & traditum fuit Messia, duplice induito habitu, id postmodum de gemino acceptum & defensum est Messia. Ut autem hujus *λαύρωντος* nullas satis firmas, aliasve videmus rationes; Ita, ut commenti hujus auctoribus idem objiciatur, quod ipse Messias noster ac Servator summe benedictus suis olim Discipulis inculcavit, merito censemus: ὁ αἰόνιος καὶ Βραδεῖς ἡμέραι, τὰ πιστεῖν εἰπε πᾶσιν οἷς ἐλάλησεν εἰ προφῆται ἢ καὶ λαῦρα ἔδει παθεῖν τὸν χειρόν, (Messias), καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτῷ; (d).

(a) Jerem. XXXI. 20. (b) ad Ef. LX. 1. (c) vid. Flacii. Clav. script. P. II. Tr. IV. f. 407. Hackspan. ad Lipmannum C. XI. de script. Rabb. p. 352. it. Exc. D. Carpzon. de As. Messia, p. 20. &c. (d) Luc. XXIV. 25. 26.

§. X.

FOrent quidem adhuc quamplurima argumenta, quibus Rabbinorum de Messia ben Joseph vel Ephraim nugamenta figmentaque detegi ac refelli possent: quæ tamen, quoniam brevitati studemus, nunc con-

consulto omittuntur. Speramus nihil, quod præcipue ad rem facere præsentem videatur, nostra præterlapsum esse culpa. Quod restat de Messia ben David Rabbinorum commentum, nisi hæc nostra opella admodum displicuerit, idem, si Deus vitam viresque concederit, in altera hujus Disquisitionis parte detectum & examinatum, L. B. propediem est habiturus.

ת ו נ ש ל ב :

'S. D. G.

